

**Ivan Cifrić, *Selo u sjećanju: Petrijevcima*,
Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Hrvatsko sociološko društvo,
Zagreb, 2019.**

Pred nama je posljednja knjiga akademika Ivana Cifrića¹, sociologa, uvaženog dugogodišnjeg profesora na Katedri za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (od 1970. do umirovljenja 2017.).

Njegova prva istraživanja i doktorska disertacija odnosili su se na sociologiju sela. Zatim se, kako sam navodi u uvodu knjige, slijedom specifičnih okolnosti bavio temama iz sociologije religije, a najviše se posvetio izučavanju društvene ekologije, bioetike i ekologije, odnosno sociologije vremena. Potkraj radnoga vijeka, potaknut voditeljstvom Odsjeka za etnologiju HAZU, vratio se selu, posebno ističući, kako je često govorio, „osobnu vremenitost života“.

Važnost osobnog kazivanja

Prilozi u navedenoj najnovijoj knjizi *Selo u sjećanju* predstavljaju osobno sjećanje Ivana Cifrića na prošlo vrijeme i događaje, ponajprije, kako sam kaže, kao „potvrdu isječka iz kontinuiteta osobnog života“, ali i kao svojevrsno opravdanje *prava na sjećanje*. Na njih (sjećanja na koja se naslanja Ivan Cifrić) čovjek osobito obraća pozornost u poznoj životnoj dobi, kada niču različita pitanja o tome što je čovjek napravio dobro, a što loše, što je propustio, a što je još mogao učiniti za sebe i druge. I nastavlja tješeci nas: „Svatko u životu ima teške, pa i gorke, ali i sretno i vesele dane, ne može i ne treba prizivati samo jedne ili druge nego ih

---

¹ Akademik Ivan Cifrić rođen je u Petrijevcima, 1946. godine, a umro je u Zagrebu, 2018. Bio je istaknuti hrvatski sociolog. Od 1970. do 2017. godine radio je na Odsjeku za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Tri puta je bio stipendist zaklade Alexander von Humboldt (1984/1985., 1992. i 1994.). Od 2010. bio je redoviti član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i voditelj njezina Odsjeka za etnologiju u Zagrebu. Bavio se socijalnom ekologijom, sociologijom sela i sociologijom obrazovanja. Objavio je šesnaest autorskih knjiga, više uredničkih knjiga i preko stotinu znanstvenih i stručnih radova u zemlji i inozemstvu. Utemeljio je časopis *Socijalna ekologija* (1992.) i časopisnu biblioteku *Razvoj i okoliš* (1994.). Dobitnik je *Velike medalje Filozofskog fakulteta u Zagrebu* (1991.), *Godišnje državne nagrade za znanost* (2000.) i *Državne nagrade za znanost za životno djelo* (2013.). Bio je član nekoliko domaćih i međunarodnih znanstvenih udruga iz područja sociologije, bioetike i socijalne ekologije. Djelovao je i kao ministar graditeljstva i zaštite okoliša u Vladi Republike Hrvatske (1991-1992.). Bio je počasni član Hrvatskog etnološkog društva i glavni i odgovorni urednik najstarijine Akademijine publikacije – *Zbornika za narodni život i običaje*.

treba vrednovati kao jedinstveno iskustvo u nekom prostornom i vremenskom kontekstu.“ Sjećanjem na njih Ivan Cifrić ne samo da ih gotovo literarno oživljava nego i, možda na neobjašnjiv način, povezuje u cjelinu vrijednosti i smisla proteklog života. I zato nas odmah nastoji znanstveno utemeljeno upozoriti da sve to što je rekao u znanstvenom smislu nije sasvim objektivno nego je samo *interpretacijsko poimanje* veze između događaja, prostora i vremena: „Na to ima pravo kolektiv kao i svaki pojedinac koji se nije prepustio zaboravu vremena u današnjem vremenu zaborava u kojemu se sve više zbivaju osobni, kolektivni, ali i civilizacijski procesi zaborava i filtriranja povijesti.“ (str. 18) Ako prošlost eliminiramo iz života i današnjeg sjećanja, nesumnjivo je da je sadašnjost siromašnija. U knjizi Ivana Cifrića nije riječ o osobnom filtriranju prošlosti nego o izvjesnoj slučajnosti koju posjeduje svaki pojedinac. „Svatko ima pravo na zaborav, kao i na sjećanje, na što se može svjesno opredijeliti, ali ga ne može uvijek i ostvariti“ – piše autor Cifrić i nastavlja – „jer, zaborav je kao elektronička poruka koja je maknuta s ekrana, ali je ostala zapisana negdje u memoriji. Ponekad ljudi, osobito stariji, žive od sjećanja. Ipak, život satkan samo od prisjećanja na prošlost sakat je život“ – kaže autor (str. 17). Zaboravljanju prošlosti, koje se najviše razvilo tijekom procesa *modernizacije* poljoprivrede i seoskog života, započevši od druge polovice 20. stoljeća, kako nas autor upozorava, sve više pridonosi i globalizacija kao proces standardiziranja nepoznat kulturnim kriterijima zajednice. „Suvremene ideje o vrijednosti biološke i kulturne raznolikosti podupiru očuvanje ostataka kulturne baštine.“ (str. 17) Smatra da svi, barem povremeno, moramo „privesti svoja sjećanja o prošlosti u sadašnjost i tako prenijeti neko potencijalno iskustvo drugima“ (str. 18). Stoga su kolektivna sjećanja važna, ona su društvene pojave koje često prate inovacije u životu neke zajednice „odražavajući duh i stvarnost određenoga vremena“ (str. 18). Autor Cifrić ističe da kolektivni kontekst daje smisao individualnom sjećanju te da se to posebice odnosi na važna događanja i njihova značenja u lokalnoj zajednici. „U širem teorijskom smislu neki istraživači čak i religiju nazivaju 'kolektivnim sjećanjem' (Davie 1990). Tako primjerice običaji, svetkovine i općenito sakralno vrijeme čine kolektivna sjećanja koja odražavaju svijest zajednice o vlastitoj prošlosti i vremenitosti.“ (str. 18)

Živjeti u sjeni

Autor Cifrić upozorava na činjenicu da stanovnike Petrijevaca, posebno mlade, kao i stanovnike mnogih drugih sela starija tradicijska kultura i društvena povijest sela uglavnom ne zanimaju, a sjećanja starijih sve više blijede i iščežavaju. Stoga opisuje da mnogi mladi žive „selo u sjeni“ jer ne žele čuti i osjetiti kakva je njihova kulturna prošlost zapravo bila niti se žele upoznati s njezinim

različitim aspektima i detaljima. Često se stoga pita osjeća li se većina današnjih stanovnika sela Petrijevcima sa svim obilježjima lokalnoga seoskog identiteta ili se pak osjećaju kao stanovnici bilo kojega seoskog naselja u Slavoniji. Pitanje identiteta prije svega se odnosi na unutarnji osjećaj pripadnosti nekoj tradiciji i kulturi, pa autor daje mogućnost zaključka da je u slučaju Petrijevac „selo manje koherentno u odnosu na prošlost, a pojedinac se sve manje identificira s lokalnim sociokulturnim identitetom“ (str. 19). To je zapravo bio kontekst koji je, kako i sam autor Cifrić navodi, potaknuo njegovu potrebu da napiše ovu knjigu. „Često sam ranije razmišljao da napišem studiju poput ove, ali sam uvijek odustajao, bojeći se poroznosti prisjećanja na minula vremena. Konačnu sam odluku da prionem na takav posao donio tek na koncu formalne znanstvene karijere, pred odlazak u mirovinu... Eto, potkraj radnoga vijeka vratio sam se selu, čime zapravo ističem osobnu vremenitost života.“ (str. 20)

Pravo na sjećanje

U knjizi akademik Cifrić govori o osobnom sjećanju duljem od pola stoljeća. „To i nije baš neka daleka prošlost, ali jest razdoblje dragocjeno za sjećanje, jer kao vremenita bića ne možemo precizno odrediti vrijeme kojega ćemo se sjećati, a koje ćemo zaboraviti, ali možemo sami odrediti vrijeme kada ćemo se prisjećati.“ (str. 21) Izričito nas upozorava da se sjećanje ne odnosi samo na osobno doživljenu stvarnost u prošlosti nego i dijelom na kolektivno doživljenu stvarnost. Stoga se sve ono što je u knjizi zapisano odnosi uglavnom na razdoblje njegova djetinjstva i mladosti. Ono što autor Cifrić želi podcrtati nije povijest odabranih događaja već osobno viđenje njihove povijesnosti. Pritom ističe da je rijetko u povijesti neka generacija doživjela tako duboke društvene promjene kakve su doživjele njegova generacija i generacije njegova oca i djeda (str. 21).

S obzirom na to da su sjećanja u ovoj knjizi temeljena na osobnom iskustvu, autor se „ispričava“ što nije baš uvijek uspijevao postići sasvim jasnu vizualizaciju događaja. Opisi predstavljaju njegove pokušaje povijesne rekonstrukcije, odnosno njegovo današnje viđenje određenih događaja i procesa iz bliže i dalje prošlosti. Mnogo je toga izbrisano iz sjećanja i povremeno su se pojavljivali samo segmenti kao sličice iz filma. U svakom slučaju, upozorava nas autor, nije namjerno izostavljao, ignorirao ili iskrivljavao činjenice (str. 21). U rekonstrukcijama događaja pomagali su mu stariji mještani svojim iskazima, ali razgovori s njima, upozorava nas autor, „uglavnom nisu u metodološkom smislu bili vođeni sustavno nego slučajno i sporadično, od prilike do prilike“ (str. 21). Uz pomoć prijatelja i u Petrijevcima i u Zagrebu, postupno je popunjavao praznine u sje-

ćanjima i znanjima o nekim događajima. Nastojao je provjeriti niz podataka, ali često time nije bio zadovoljan jer se stariji mještani više nisu sjećali raznih pojedinosti, pa je često mogao/morao zapisati samo obrise nekadašnjih više ili manje važnih događanja u Petrijevcima.

Katkad je organizirao „supstitut prela“ – kako sam navodi, s Petrijevcanima koji žive u Zagrebu, obično uz kavu ili kakvo drugo piće u kafićima na zagrebačkom Dolcu, odnosno Kaptolu. „Koliko god se mijenjao način života, prelo je u svijesti sumještana moje generacije ostalo arhetipom kolektivnog promišljanja, kritičkog vrednovanja života i konstruiranja seoske prošlosti, pa sam zato taj termin ovdje zadržao!“ (str. 22) Zagrebački „preldžije“ (tako ih je autor nazivao!) uglavnom su bila dva Petrijevcanina starija od akademika Cifrića: Stjepan Bahert (r. 1932.), glumac i folklorist, godinama član *Međunarodne smotre folklor*a i *Teatra u gostima* u Zagrebu i Josip Šmidt (r. 1926.), dugogodišnji dopisnik *Slobodne Dalmacije* iz Zagreba.

U cjelini, ova knjiga usmjerena je na istraživanje mijena ruralnoga društva u Petrijevcima u bližoj povijesti, prije svega u vrijeme djetinjstva i rane mladosti Ivana Cifrića. Ona je zapravo prisjećanje i pokušaj rekonstrukcije uglavnom nestale i izgubljene tradicijske kulture. Stoga autor posebno nastoji opisom pokazati da je povijesni kontinuitet općenito moguće ostvariti na dva načina: „da se samo nižu činjenice koje svjedoče o prošlosti naroda ili da se one objašnjavaju u povijesnom kontekstu“ (str. 22). Autor ističe da se „pritom najčešće polazi od neke teorijske (re)konstrukcije.“ (isto). Tako je i u ovom istraživanju njegova polazna točka bila rekonstrukcija vremena temeljena na zapisanim zbivanjima i sjećanjima. „Povijesni nam kontekst omogućuje tumačenje događaja, promjena, stvarnosti, svakodnevice i drugih aspekata. Bez povezanosti teorije i empirije teško bismo mogli shvatiti i protumačiti povijesno-društvenu dinamiku sela u njegovu vremenskom kontekstu“ – podsjeća nas ovdje autor (isto).

Kada je krenuo u „rekonstruiranje pojedinih sekvenci negdašnjeg života u seoskim Petrijevcima“, nastojao je autor, kao vrsni sociolog, prisposodobiti i sebi i nama te usporediti dva, zapravo različita, društva – predmoderni i moderni, i to na način da nam prikaže kako ih istodobno povezuju povijesni kontinuitet i diskontinuitet. „Kontinuitet se ogleda u teritoriju na kojemu stanovništvo neprestano živi i u tradicijskoj kulturi koju nasljeđuje, dok se diskontinuitet prvenstveno ogleda u inovacijama koje kolektiv prihvaća, često se ne pitajući za njihov dublji smisao i uzroke nastanka. Pritom se seosko društvo nije moglo oduprijeti izvanjskoj urbanoj inovacijskoj paradigmi. Elementi vremenskog kontinuiteta kolektivnih fenomena prepoznaju se u dinamici svjetovnog i sakralnog vremena kao kriterija organizacije društvenog i individualnog života mještana.“ (str. 22)

U tekstualnom smislu autorsko je pripovijedanje u knjizi organizirano dijelom *kronološki*, a dijelom *fenomenološki*, tako da se ta dva kriterija međusobno isprepleću u interpretaciji prošlosti. „Na taj sam način“, zapisuje autor, „pokušao predstaviti sjećanja kao mrežu velike priče. Pritom je veoma važnu ulogu imao asocijativni moment. On je namjerno uključen u pripovijedanje da se predoče dinamika procesa sjećanja i doživljaji situacija. Stoga ovdje nije riječ o sjećanju kao statičnoj kategoriji nego o procesu koji u nekom drugom vremenu može i drugačije tumačiti opisane događaje i osobna iskustva.“ (str. 22) Ovdje nam autor Cifrić predstavlja sjećanje procesom oživljavanja prošlog vremena u *aktualnom vremenu*, posebno ističući kako sjećanje obogaćuje sadašnjost života oblikujući cjelinu prošlog i sadašnjeg.

Kada je riječ o lokalnoj kulturi i njezinu utjecaju na selo, pa tako i na Petrijevcima, autor ističe utjecaj modernizacijskih trendova, koji je ne ostavljaju „ravnodušnom na promjene“ – ne uvijek iste, ponekad veće, ponekad jedva primjetne. Ističe autor i *tehnološke inovacije* (str. 22) koje utječu na promjene, u proizvodnji i u društvenom ponašanju, ali i na organizaciju rada, konstrukciju društvenog vremena i društvene odnose te posebno navodi i svojevrsnu „modernizaciju mišljenja“ (str. 23). Ne zaboravlja nas podsjetiti i na utjecaj *migracija* na dinamiku seoskog života! Ti se procesi u Petrijevcima, navodi autor Cifrić, odvijaju stoljećima i „pritom kulturni utjecaji imaju svoju putanju i neprimjetno djeluju na kulturne mijene. Kada je u primjerima imigracija riječ o doseljavanju malog broja stanovnika, odnosno obitelji, njihov je kulturni utjecaj često gotovo neznatan. U suprotnom, međutim, dolazi do značajnijih kulturnih utjecaja, osobito ako se u kratkom vremenu doseli velik broj stanovnika. Neki elementi starijih tradicija tada nestaju, uvode se novi, koji su opet izloženi pritisku vremena, pa se održavaju ili propadaju. Na taj se način intenzivira društvena i kulturna dinamika u selu.“ (str. 23)

Na kraju uvodnog teksta, prije uranjanja u prvo poglavlje i kazivanje o povijesti sela Petrijevac (str. 31), autor Cifrić još jednom želi podcrtati kako se prošlost – osobna, obiteljska i samoga sela – nekoć prenosila *usmenom predajom* prošlih i starih generacija na mlađe, pričama starijih kao isječcima iz života obitelji i sela, običaja, trenutaka velikih nedaća: prirodnih poput oluja, poplava i suša, tako i društvenih, poput ratova i epidemija., ali i sretnih trenutaka, odnosno razdoblja. „Rijetko je tko u selu bilježio važnije događaje, a još rjeđe fotografirao, pa su oni s vremenom postupno izbljedjeli. Danas, nastavlja Ivan Cifrić, za pisanje povijesti sela ili obitelji imamo veći izbor medija, primjerice možemo praviti fotomonografije i internetska izdanja. Usto je svaka obitelj zaslužila svoj životopis, bez obzira na pozitivne ili negativne činjenice koje bi on mogao sadržavati, da potomci ne zaborave baš sve. Iz takvih pojedinačnih povijesti obitelji može se

napisati povijest društvenih promjena u selu.“ (str. 24) Pisanje povijesti obitelji, kako nam akademik Cifrić poručuje, „nije ničija prirodna povlastica (npr. plemstva, bogataša ili velikana povijesti i kulture itd. nego i prirodno pravo svake siromašne obitelji.“ (str. 24) Danas, nakon pročitane knjige akademika Ivana Cifrića, dodali bismo da smo i mi obavezni „pristupiti i učiti o našem sadašnjem, već sutra povijesnom vremenu“, da ne ostanemo danas depersonalizirana masa, premda pismena i obrazovana!

Autor Petrijevcanima

„Petrijevcu su, poput mnogih drugih slavonskih sela, nepovratno izgubili velik dio svoje materijalne i duhovne baštine iz starijih i novijih vremena. Razlog je tomu dijelom bila aljkavost mještana, a dijelom i razumljiva želja za novim kao 'boljim'. Mnogi su stari Petrijevcani koji su živjeli u 20. stoljeću svoju prošlost uglavnom kudili kao da je u njoj sve bilo loše. Takav stav imaju i neki današnji mještani. Svjedoci smo suvremenoga nemara spram raznih ostataka seoske prošlosti (str. 347). U tom smislu smatram da lokalna zajednica treba primjereno održavati i obnavljati starije tradicije koliko je to moguće, ostajući istovremeno uvijek otvorena izazovima novih (str. 348) vremena i mijena koje sa sobom donose. Ukazivanjem na navedene negativne pojave ne namjeravam izricati oštru kritiku vodećim političkim, društvenim i kulturnim djelatnicima u seoskoj zajednici nego ih želim potaknuti da započnu sa sustavnijim istraživanjima tradicijske kulture od dosadašnjih kao i na intenzivnije obnavljanje starijih lokalnih tradicija. Pritom je najvažnije da se za te aktivnosti zainteresiraju mlađi naraštaji.

Selo se ne može, a i ne treba u potpunosti vratiti na staro nego ga treba nastojati učiniti što sretnijim prostorom suvremenoga i budućega čovjekova obitavanja u svim trima dimenzijama: prostornoj, vremenskoj i sociokulturnoj.“ (str. 348)

O knjizi i rasporedu

Knjigu je autor podijelio u dvije cjeline: **osnovni dio knjige**, koji je podijeljen u sedam dijelova, te **jedanaest priloga** (nakon popisa literature). Smatrao je, kako navodi, da svaki dio nosi zasebnu poruku ili barem osnovnu informaciju o njegovu osobnom viđenju svoga sela iz mladih dana, ali i kasnijih promjena u životu Petrijevacu sve do danas. U strukturiranju knjige donekle je, kako sam navodi, slijedio poznati etnološki naputak Antuna Radića iz 1897. „Osnovu za sabiranje i proučavanje građe o narodnom životu“ (Radić 1897). U **prvom dijelu, Naselje uz Karašicu**, nakon faktografske povijesti sela orijentirao se, motiviran osobnim sjećanjima, na prostorne i vremenske aspekte svoga djetinjstva.

Drugi dio, *Materijalna kultura*, obuhvaća razne aspekte seoske infrastrukture, tradicijskog gospodarstva i graditeljstva. U **trećem dijelu**, *Društvena arhitektura*, opisuje tradicionalnu „društvenu arhitekturu“ koja obuhvaća važnost zemlje, obitelji, bračnog tržišta, bogatstva i ugleda obitelji te zanimanja u tradicijskom selu sredinom 20. stoljeća promatrajući selo kao društvenu mrežu mikrocentara. Zatim u istom poglavlju kronološki razmatra mehanizam propadanja starih i uspon novih obitelji i suvremenu socioprofesionalnu strukturu sela. Nakraju analizira nekadašnje seoske medije, obrte i zanimanja. **Četvrti dio** bavi se *onomastičkim aspektima: toponimijskim i antroponimijskim*. Unutar antroponimije razmatra opširno specifičnu **multietničnost sela**. U **petom dijelu**, nazvanom *Običajnost u selu*, razmatra važnost **prela** kao specifične društvene ustanove u prošlosti, a potom i **blagdanske dane** te **običaje životnog ciklusa: svadbu i smrt**. **Šesti dio** donosi **crstice i anegdote** iz autorove mladosti, pa je taj dio i nazvao: *Iz mladenačke sjete*. Zaključni, **sedmi dio** razmatra **fenomen gubitka prošlosti**, koji je ujedno i **gubitak sociokulturnog identiteta**.

Nakon **popisa literature** (str. 349-367) slijedi **jedanaest priloga**. Prvi je *Jezična napomena*, kojoj je autorica **dr. sc. Anita Celinić**. Ona služi kao uvod u drugi prilog: dijalektološki rječnik govora Petrijevacu, naslovljen *Tumač riječi i izraza petrijevačkoga govora*. Obaseže 86 stranica knjige! Ivan Cifrić napisao ga je prema sjećanju, uz pomoć **dr. sc. Irene Miloš**, koja je **uredila rječnik**, **dr. sc. Anite Celinić**, koja je **akcentuirala riječi**, i **dr. sc. Klementine Batina**, koja je snimala autorov izgovor riječi i objašnjenja. Rječnik sadržava mnoge riječi koje se povremeno koriste u selu ili su potpuno iščezle iz uporabe. Autor nas upozorava: „On, nije potpun niti iscrpan, te predstavlja tek skroman prilog istraživanju lokalnoga govora i poticaj nekom budućem istraživaču da nastavi ovaj posao.“ (str. 350)

Sljedećih **pet priloga** donosi **razne popise stanovništva u Petrijevcima 1697. – 1985**. U **trećem prilogu** donosi već objavljene popise domaćina iz 1697., 1720., 1736., 1823. i 1852. godine. **Četvrti prilog** donosi objedinjeni popis krštenih i umrlih u Župi Petrijevci u razdoblju 1830. – 1985., s fokusom na činjenicu kada se pojedino prezime prvi put pojavljuje u oba popisa. Inače, dva zasebna abecedna popisa krštenih i umrlih u navedenom su razdoblju pedantno vodili petrijevački župnici. Autor nam pojašnjava da je nastojao utvrditi kontinuitet starijih prezimena u Petrijevcima, te u **petom prilogu** donosi kombinaciju **trećega i četvrtoga priloga**. **Šesti prilog** donosi prezimena i prezimenske nadimke obitelji koji se prvi pojavljuju u *Popisu duša II Župe Petrijevci*. Odnose se uglavnom na drugu polovicu 19. i prvu polovicu 20. stoljeća. Autor napominje da se **četvrti i šesti prilog** odnose na građu čiji se originali čuvaju u arhivu župnog ureda u Petrijevcima, dok se njihovi mikrofilmovi čuvaju u Državnom arhivu u Zagrebu. U **sedmom prilogu**

donosi iznimno iscrpan izvor, *Popis porezovnika u Petrijevcima iz 1946.* koji svestrano govori o velikim demografskim promjenama koje su se u selu dogodile u ranom poraću 1945. – 1946. godine. Riječ je o prijepisu rukopisa koji se čuva u Državnom arhivu u Osijeku. **Osmi prilog** donosi *Popis petrijevačkih župnika od 1723. do danas.* U **devetom prilogu** nalazi se *okvirni, odnosno nepotpuni popis naziva dijelova atara u selu,* koji je autor sam napravio na temelju osobnih sjećanja, kao i sjećanja Stjepana Baherta, Josipa Šmidta i Vilima Čuržika. **Deseti prilog** sadrži *popis obiteljskih nadimaka u Petrijevcima* ponovo prema vlastitom sjećanju i sjećanjima Stjepana Baherta i Josipa Šmidta, ali i prema svim prethodno navedenim povijesno-demografskim izvorima. Na kraju, **jedanaesti prilog** donosi **objedinjeni popis Nijemaca poginulih u radnim logorima netom nakon Drugoga svjetskog rata,** prema podacima Vladimira Geigera iz 1999. i Stjepana Vidakovića iz 2015. Knjiga završava *sažetkom na engleskom jeziku i bilješkom o piscu.*

Od ideje akademika Cifrića da se upusti u rad, pisanje i terenska istraživanja vezana uz ovu knjigu, pratio ga je i pomagao mu i svojim znanjem etnologa i povjesničara i svojim iskustvima rada na terenu **dr. sc. Jakša Primorac,** priređivač ovoga izdanja.

Na kraju

Akademik Ivan Cifrić nazvao je svoju posljednju knjigu *Selo u sjećanju: Petrijevcima.* Simbolično je pokušao, kako sam na kraju navodi, „istaknuti metodu osobne imaginacijske asocijativnosti i općenito identitetsku važnost prošlosti sela“. Njegov je tekst, zapravo, kako nam navodi: „rekonstruiranje života staroga sela Petrijevacu u 1950-ima i 1960-ima retroaktivnim imaginarnim promatranjem društvenih i kulturnih aspekata novije povijesti sela preko skromnih opisa seoskoga života iz jedne stare ulice još danas uobičajenoga naziva Vetarnica“.

Pročitavši knjigu, slobodno možemo reći da ostaje daleko više od onoga što istaknuti sociolog, Ivan Cifrić, na kraju naziva svojim „skromnim opisima seoskog života iz jedne stare ulice...“

Akademik Cifrić veoma je cijenio rad u Odsjeku za etnologiju HAZU. Ovom je knjigom otvorio novi niz koji se naslanja na *Zbornik za narodni život i običaje* i pokazao da se u 21. stoljeću može nastaviti kritička obrada i interpretiranje društvenih i kulturnih aspekata starije i novije povijesti sela, gradova i regija istodobno, komparativno, služeći se novim tehnologijama nad starom i novom građom. Najnovija kritička izdanja koja su ostvarena u Odsjeku omogućuju da ostane „ono (što je) zapisano“, te će tako ostati i Petrijevcima „zapisani“!

Tanja PERIĆ-POLONIJO